

©J.W. Cappelen AS 2002

Materialet på dette nettstedet er omfattet av åndsverkslovens bestemmelser. Det er lagt ut for at du skal kunne lese det på skjerm (+ ev. andre tilsiktede utnyttelsesmåter). Uten særskilt avtale med Cappelen er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Torgrim Eggen

TRYNEFAKTOREN

Dette er et skjønnlitterært verk. Det betyr at hendelser, personer, organisasjoner og i noen utstrekning også institusjoner er oppdiktet. Nasjonen hvor det meste av handlingen foregår, og som i teksten kalles «Norge», er imidlertid basert på et virkelig forbilde. Det samme gjelder Nicole, en forhenværende servitrise på Tostrupkjelleren. Deler av Trygve Bergs tale til landsmøtet (kapittel 17) er tjuvlånt fra partisekretær i Arbeiderpartiet, Martin Kolberg. Konklusjonene er selvsagt ikke Kolbergs. Noen har bidratt til å gjøre boka bedre. Oddvar Aurstad skal ha stor takk for å supplere inspirasjon og dokumentasjon. Jens Stoltenberg for å ha vist meg Statsministerens Kontor. Nigel Watson for sin helikopterekspertise. Morten Wetland for skarp og kritisk lesning. Harriet Karoliussen for smittende entusiasme. Sist, men ikke minst, takk til Emma og Gerd for å holde ut at jeg har gått med hodet i femtende etasje i endeløse måneder.
Torgrim Eggen, Turrettes i Frankrike, juni 2003

7

Innhold

FØRSTE DEL: NOMINASJONEN

1: Om nordmenn i utlandet	11
2: Om et svett møte	29
3: Om Leif Mørk og Parkinsons lov	41
4: Om en vantro i Guds hus	49
5: Om mammutjegere	59
6: Om Peking-and	75
7: Om demokratiets vaktbikkje	92
8: Om livet i slummen	104

9: Om tre dårlige feriebilder	113
10: Om Trygves visjoner	119
11: Om utsikten fra 15. etasje	134
12: Om å ledes i fristelse	149
13: Om Hildes omsorg	158
14: Om Magnes tordentale	171
15: Om forskjellen på Singha og Kloster	180
16: Om en frokost med formaninger	187
17: Om Trygves politiske løsninger	196
18: Om respekten for arbeidet	207
19: Om Erlings valg	215
20: Om en bitter hjemreise	227
ANNEN DEL: VALGKAMPEN	
21: Om skikongen og hans sønn	241
22: Om Olav Fjåkes opplevelser	253
23: Om Hilde og skikongen	258
24: Om Jostein Gjende og helveteshunden	272
25: Om Magnes forslag	282
26: Om Hildes nye guru	293
27: Om Kjyge Bei	303
28: Om Roger Bjerkes diskrete intervju	308
29: Om verdens ondskap	315
30: Om Hildes vrede	323
31: Om valgkamp i Mummidalen	333
32: Om fyrstikker og tørt papir	345
33: Om Mozart og Beethoven	353
34: Om å legge kabal	364
35: Om den nye vinen	377
36: Om rasespørsmålet og en spiseskje tran ...	392
37: Om å skifte matfat	404
38: Om en forsvunnet embetsmann	416
39: Om utenrikspolitisk tungetale	432
40: Om ministeren og merdøren	444
41: Om valgkampens teater	457
42: Om Hildes fall	469
43: Om kronprinsens ed	491
44: Om demokratiets festdag	505
45: Om den nye arbeidsdagen	516

første del:

nominasjonen

«Oppgaven for den gamle generasjon var å styrte borgerskapet.

Hovedoppgaven den gang var å kritisere

borgerskapet, å vekke hat til borgerskapet blant massene,

å utvikle klassebevissthet og evnen til å samle

deres krefter.

Den unge slekt står overfor en mer komplisert oppgave.

»

(Lenin, tale til den 2. kongress i russlands kommunistiske ungdomsforbund, 1920.)

11

1

Om nordmenn i utlandet

Råtten fisk er ikke én duft, men hundre. Alt fra den pikante lille odøren av flyndrefilet som skulle vært solgt dagen i forveien, via ammoniakksjokket som sjokkerer begynneren i møtet med norsk rakfisk, til den forferdelige stanken av en fiskekasse som ikke har vært spylt på årevis. Ingenting angriper sansene helt på samme måte - selv ikke rå kloakk, selv ikke sporene etter en territoriebevisst hannkatt.

De hundre duftene av råtten fisk i Quang Song, en mellomstor by ved kysten av Sørkinahavet noen mil nord for Ho Chi Minh-byen, var i ferd med å spolere Kai og Beates ferie. De stammet hovedsakelig fra tre kilder. Først fra havna der fiskebåtene kom inn om formiddagen der fiskesloet ble liggende og gjære i sola til måkenes begeistring. Deretter fra det store markedet noen kvartaler innenfor. Og iblant, når vinden blåste i riktig retning, kom den mest frastøtende stanken fra en fabrikk like nord for sentrum. Den produserte *nuoc mam*, den viktigste smakstilsetningen i vietnamesisk kokekunst - en saus som lages ved å gjære saltet fisk i keramikk-kaner i fire til tolv måneder. Prosessen ga den råtne fiskeduftet et potent innslag av dårlig kjønns hygiene.

De dagene fabrikkstanken ikke lot seg merke, sivet likevel duften av det ferdige produktet, byens stolthet, ut fra hvert eneste restaurantkjøkken. Etter noen uhell med knuste flasker var det nå forbudt å bære *nuoc mam* ombord på lokalfly i Vietnam.

12

Selv om både Kai og Beate hadde kommet til at *nuoc mam* faktisk var godt i maten, var det noe annet å ha duftene fra alle ledd i produksjonsprosessen rundt seg tjuetimer i døgnet. Selv på Quang Songs vakre hvite badestrender var den råtne fiskelukten, og inngikk en motbydelig forbindelse med solkrem basert på kokosolje.

De skulle videre. Bussbilletten nordover til den gamle keiserbyen Hué var allerede kjøpt, men bussen gikk ikke før om tre dager. De var ryggsekkjurister. De streifet Sørøst-Asia på jakt etter opplevelsen ved det autentiske, slik den sto beskrevet i reisehåndboka *Lonely Planet*. Spørsmålet er om ikke opplevelsen ved duftene i Quang Song ble i mest autentiske laget.

Det vil si, egentlig var det Beate som jaktet på opplevelsen ved det autentiske. Kai hadde for lengst gått lei av det. Og Beate hadde i sin tur gått lei av ham.

Turen hadde ikke utviklet seg slik han hadde håpet på. Kai så

for seg at de skulle slikke sol om dagen og tumle i de gulgrønne bølgene, spise og drikke godt, røyke litt cannabis hvis de turde, og deretter tilbringe de varme, fuktige nettene med het og dryppende elskov. Han var dypt forelsket i henne, dyrket henne, gikk konstant med ereksjon og drømte om å elske i den hvite sanden med fullmånen som spotlight. Det ble det ikke noe av. Visstnok kunne det være farlig å overnatte på stranda, så det hadde de ikke våget. Mygg var det også. I stedet tilbragte de nettene i et prosaisk værelse i et «guest house», der malingen flasset og klimakontrollen streiket, og den råtne fiskelukten drev inn gjennom sjalusivinduene. Den var intet afrodisiakum. Ting ble ikke bedre av at Beate klaget på Kai, som hun mente var «uoppfinnsom» både som elsker og kavalier. Underforstått hadde hun vært borti bedre før, og dette gjorde ham gal av sjalusi. En gang på turen hadde han virkelig anstrengt seg for å være oppfinnsom og introdusert honning som et innslag i seksualakten. Det luktet bedre enn *nuoc mam*, men svetteblandet honning virket som superlim og satte effektivt stopp for all akti-

13
vitet. I det minste fikk begge seg en god latter. Det hadde det også skortet på en stund.

Denne tidlige ettermiddagen i Quang Song var det ingen av dem som lo. De hadde nettopp spist lunsj under palapa-taket på en strandbar og befant seg midt i en krangel. *Lonely Planet: Vietnam* lå oppslått på bordet mellom dem, og der hadde Beate funnet informasjon om noen helligdommer hun gjerne ville besøke. De stammet fra 1200-tallet og ble bygget som hindutempler av Cham-folket. Den største bygningen var utsmykket med et fantastisk Shiva-relieff og rommet en stor *lingam*, altså en steinfallos, datert år 1050. Nå hadde Beate foreslått at de skulle bruke morgendagen på en ekspedisjon dit. Den innebar at de måtte opp tidlig for å få leid seg sjåfør.

Kai hadde lyst til å spørre hvorfor kjæresten plutselig skulle reise halve dagen for å se en *lingam* når hun så demonstrativt overså hans. Men det sa han ikke. I stedet kom han med verdens mest tafatte avvisning:

- Du kan dra, du.
- Hva er *det* for noe tull? Hva hadde du tenkt å gjøre, da?
- Ingenting. Bare ligge på stranda. Slappe litt av.
- Herregud, du gidder jo ingenting!
- Jeg gidder i hvert fall ikke å kjøre bil to timer fram og tilbake i denne varmen for å se enda en steinhaug.
- Steinhaug kan du være selv, sa Beate.

Og så videre. Kai og Beate tilhørte et folk som tilbrakte ni av årets måneder på å klage, og de resterende på å krangle. På turen hadde de fått for vane å krangle i full offentlighet, både fordi man aldri var alene i denne delen av verden, og fordi det ikke

var noen som skjønnte hva de sa likevel. Kroppsspråk og tonefall var tross alt kulturelt betonte ting. Det å reise seg og gå i protest midt i samtalen var mer universelt, men så langt rakk de ikke denne gangen.

Plutselig var det en mann ved et av de bakerste bordene som reiste seg. Han kom bort til Kai og Beate, smilte og sa:

14

- Kjære landsmenn, og på havet.

Beate ble sprutrød.

- Gud, så flaut, sa hun.

- Er det greit at jeg slår meg ned? spurte mannen.

De så på ham. Han var for gammel til å være ryggsekkтуриist.

Mellom førti og femti, kanskje. «Gammel hippie,» tenkte Kai

umiddelbart, uten at det var så lett å si nøyaktig hva som hippiestemplet ham. Han var kledd omtrent som dem, i shorts og en

løsthengende tynnvevd bomullsskjorte. Riktignok var det noe voldsomt utvasket over looken; klærne var rene og hele, men de

var i et ubestemmelig snitt og så ut som de hadde vært i vaskemaskinen en million ganger. Håret var kort, solbleket og småkrøllete

med dype vikler. Han var slank og så sunn ut, men det

var noe spesielt ved brunfargen som røpet en inngrodd vagabond-

natur hos ham. Den satt så dypt at det så ut som den

hadde angrepet øynene, og da han smilte, viste det seg at den

hadde angrepet tennene også.

- Martin Teigen, sa han. - Er dere også fra Oslo?

- Jeg er, sa Kai. - Beate er innflytter fra Bergen.

- Første gang i Vietnam? spurte Martin.

- Synes det så godt? spurte Beate og lo.

- Nei, hva skal jeg si? Turister ser alltid ut som turister. Det må ha noe med rytmen å gjøre.

- Du er med andre ord ikke turist? spurte Kai.

- Nei, jeg er fastboende.

- Du bor *her*?

- Nei, ikke egentlig. Jeg bor i Hoi An, litt lenger nord. Har dere vært der?

- Nei, sa Beate. - Vi hadde tenkt oss rett til Hué herfra.

- Det er dumt. Hoi An er en nydelig by. Jeg driver en kafé der. Men jeg er ofte her nede for å bade og kule meg ned.

- Du plages ikke av lukta? spurte Kai.

- Etter en uke merker man det ikke, sa Martin.

De bestilte en runde øl. Martin prøvde å betale den, med

15

dong, men Kai trumfet ham med dollar.

- Du er klar over at du betaler mer enn dobbelt så mye som jeg ville ha gjort? sa Martin.

- Det er jo utrolig billig uansett, innvendte Kai.

- Dette er ikke billig. Dette er et ræva dyrt sted, fortalte Martin.

Kai og Beate var ganske lettet over å få selskap. Martin var annerledes, streetwise på en annen måte enn de hardkokte ryggsekkturene de hadde støtt på i Bangkok eller Ho Chi Minhbyen.

Martin skjønte språket. Kanskje ikke så godt som han påsto, men han vekslet da noen ord med kelneren deres. Og han kjente landet. Til Beate snakket han om kulturminnesmerker de for all del måtte se - gamlebyen i Hoi An, for eksempel, som sto på UNESCOs World Heritage-liste - og til Kai, eller begge, om kunsten å prute på vietnamesisk, om opplevelser og fornøyer som ikke sto i reisehåndbøkene, om klubber og restauranter som vanligvis ikke slapp inn turister, men som han, i kraft av sitt kontaktnett, kunne ordne dem inn i. Martin tok opp deres eksemplar av *Lonely Planet: Vietnam*, bladde fort i den og sa:

- Denne er ikke noe god på Quang Song. Her står det ikke filla.

- Mitt inntrykk er at det kanskje ikke er så mye å fortelle, sa Kai.

- Å jo, det er masser. Ser du den kafeen der borte, for eksempel? Han pekte innover mot gata og en bule som lå på hjørnet av strandpromenaden. Kai og Beate hadde spist frokost der en dag. Et skittent og deprimerende sted.

- Den sjappa var hovedkvarteret for FNL her i byen. Baren var alltid smekkefull av amerikanske soldater, og de ante ikke at fyren som skjenket dem øl om dagen var den samme som skøyt på dem om natta. Han driver stedet ennå, og snakker godt engelsk. Ta en prat med fyren en dag. Han kan fortelle ting.

- Veldig spennende, sa Beate. Både Kai og hun var født etter 16

at Saigon falt og de siste amerikanerne ble evakuert med helikopter fra USA-ambassadens tak.

- Så si meg, sa Martin, - har dere fått smakt på de lokale spesialitetene ennå?

- Vi har ikke spist hund, sa Kai. - Eller, rettere sagt, vi har aldri *bestilt* hund. Gud vet hva vi egentlig har spist.

- Kai har smakt på slangespriten, skrålte Beate. - Jeg sto over, og det så ut på Kai dagen etter som om det var ganske lurt.

- Hund er ikke så vanlig som folk tror. Du er nødt til å be om det, sa Martin og lente seg litt lenger inn over bordet. - Men har dere fått røykt noe opium? spurte han lavt.

Begge ristet kraftig på hodet. - De har god pot her, sa Kai for ikke å virke helt grønn.

- Knallgod, sa Martin og nikket. - Men pot kan man få kjøpt hjemme. Ren opium får du bare her.

- Er det så bra som de sier? spurte Beate.

- Mm, sa Martin og nikket igjen.

- Uansett, sa Kai, - så har vi en avtale om at vi ikke skal gjøre noe sånt i et sørøstasiatisk land. Det tar vi ikke sjansen på. Det

med ganjaen var greit . . . vi fikk bare noen trekk av en fyr på stranda. Lenger enn det tror jeg nok ikke vi skal gå.

- Det hadde ikke jeg heller gjort hvis jeg var dere, sa Martin.

- Men? spurte Beate.

- Men det er annerledes hvis man har ordentlige kontakter.

De jeg kjenner er diskrete og pålitelige, og de har dessuten ordentlige varer. Turister blir bare bøffa uansett.

- Hvor farlig er det egentlig? spurte Beate.

- Det er ikke farlig å røyke. Du kan ikke overdose, og du blir ikke opiumsslave av én gang. Ikke av ti heller.

- Nei, jeg mente å bli tatt med det?

- Det blir du ikke. Ikke i denne byen. Hvis du har litt noia, sørger vi for at det er jeg som holder, og hvis det skulle skje noe, har dere aldri sett meg før. Men det blir ikke noe tull. Snuten her kjenner meg, sa Martin.

17

Kai og Beate så på hverandre. Kai ristet på hodet.

- Så er dere hypp på å prøve? spurte Martin.

- Opium . . . det er litt sånn Baudelaire, sa Beate.

- Eller Edgar Allan Poe, supplerte Martin.

- Nei, sa Kai.

Alle instinkter strittet imot. Han stolte ikke på Martin; han syntes opplegget virket skummelt, og dessuten syntes han at Martin opptrådte ganske flørtende overfor Beate. Ikke så mye det han *sa* . . . mer måten han så på henne. Men Kai syntes *alle* menn flørtet med Beate. Var det så merkelig, da?

- Er vi på tur, så er vi på tur, sa Beate. - Hvis du lover at det er hundre prosent trygt?

- Det gjør jeg, sa Martin. - Så lenge vi finner et usjenert sted å røyke det.

Så slo det Kai at dersom Martin var en skurk, var dette måten å bli kvitt ham på. Gi ham pengene, så stikker han. Og Kai ville sitte igjen med det moralske overtaket. Du mener ikke at du var villig til å stole på *ham*?

- OK, sa Kai. - Jeg skal ikke være pysete.

Han fisket opp to tyvedollarsedler fra pengebeltet han gikk med rundt magen, og la dem diskret under Martins sigarettpakke på bordet. - Er det nok?

- Det er altfor mye, gliste Martin og ga ham den ene tyvedollaren tilbake. De ble sittende og snakke i noen minutter til, så gjorde de en avtale for kvelden, og Martin gikk.

- Han der ser vi neppe mer til, sa Kai.

- Jeg tror du tar feil, sa Beate.

Kai hadde gledet seg for tidlig. Noen minutter før avtalt tid samme kveld banket det på døra til værelset i det lille gjestehuset.

Beate hadde vært ute etter nudler, mens Kai lå og vred seg i de fuktige laknene i ettermiddagsheten og prøvde å få seg en lur.

De hadde halvveis avtalt å droppe ekspedisjonen dagen etter, ikke minst fordi Martin hadde fortalt Beate at Cham-templene

18

var «oppskrytt». Hva de skulle foreta seg i kveld, var litt opp til tilfeldighetene.

Martin sto i døra.

- Kult rom. Hva betaler dere? spurte han.

- Førte dollar, sa Kai, som ikke for første gang på denne reisen hadde erfart at prisen som sto oppført i *Lonely Planet* ikke var identisk med den de fikk oppgitt når de personlig dukket opp på stedet. Og det hjalp ikke stort å konfrontere dem med bibelens ord.

- Halv månedslønn, det. Ikke rart dere fikk det beste rommet. Han låste etter seg. De hadde en liten sittegruppe i gulnet hvit plast under neonlyset i taket. Det var slikt lys overalt, og det tjente trolig den dobbelte funksjon at det ble mye lys for lite penger, og at blålig neonlys fikk det til å virke kjøliger. Beate hadde vært og handlet noen stearinlys, så de tente dem isteden. Stearinlys og hygge var synonymer på norsk.

De stengte vinduene og trakk for gardinene. Klimakontrollen virket ikke nå heller, men Martin fikk endelig med noen halvt magiske håndbevegelser takvifta til å gå, og det hjalp godt å få luftsoppa i bevegelse.

Martin sendte varene rundt til inspeksjon. Ren råopium var en liten seig ball av et klebrig stoff med en underlig, intens duft. Da ballen kom tilbake til Martin, skar han av en bit og ga seg til å preparere pipa. Man kunne ane at det ikke var første gang.

- Kommer vi liksom på tripp eller noe sånt? spurte Kai.

- Nei, nei. Ikke noe sånt. Det er bare veldig behagelig. Vi skal røyke ganske lite. Det kan tenkes du blir litt kvalm, men det går fort over.

De kunne registrere en svak skjelving i hendene da Martin selv fyrte opp pipa, hostet stygt og tok noen små, forsiktige trekk som han holdt lenge inne. Det luktet ikke rått fisk lenger; det luktet søtlig, med innslag av brent gummi. Til slutt slapp Martin røyken ut, rakte pipa til Beate og sa: - Det brenner

19

fort, så pass på. Du må nesten ta litt mer enn jeg gjorde. Ellers kjenner du ingenting.

- Hvorfor det? spurte Kai. - Hvorfor røyker du så lite?

- Se her, sa Martin. Han rullet opp det ene skjorteermmet sitt, og der, i det flakkende lyset under den roterende takvifta, kunne de se arrene, sammenvokste stikkmerker etter hundrevis av prøveboringer. Det var skummelt. Ansiktet hans fikk et helt annet drag.

- Femten år på junk, sa Martin. - Det var derfor jeg kom hit til Asia i første omgang. Og det utrolige var at her, hvor man

har heroin rundt seg på alle kanter, greide jeg å slutte. Så jeg har lært å bli forsiktig. Et lite puff opium en gang i blant, det er alt jeg tillater meg.

Beate så forskrekket ut, men da Martin slo ut med armene og sa at han var på ferie, han også, slappet hun av og tok noen dype drag. Da det ble Kais tur, ble han ganske riktig litt kvalm og svimmel. Deretter var alt i orden.

Alt var så i skjønneste orden at Kai bare ble sittende tilbakelent i den hvite plaststolen, som plutselig var blitt meget komfortabel, lyttet til at Martin fortalte Beate sin livshistorie, og syntes at det både var gripende og vakkert. Kai oppdaget at han kunne betrakte seg selv i fugleperspektiv, og det var lærerikt. Han tenkte på at han noen minutter før hadde vært ørlite grann sjalu, og det gikk opp for ham hvor idiotisk det var. Varmen og kjærligheten mellom Beate og ham fylte værelset. Skjæret fra de to stearinlysene gjorde henne penere enn noensinne, og akkurat idet han tenkte dette, så Beate på ham - midt i en setning, virket det som - smilte og sa: «Jeg elsker deg, Kai.»

Eller gjorde hun det? For da han skulle til å svare, så han at hun snakket med Martin igjen. Det spilte da forresten ingen rolle. Han konsentrerte seg om hvordan vifta fikk atmosfæren til å kjærtegne huden på armene og i ansiktet. Huden var blitt enestående følsom. Han tenkte på hvor deilig Beate og han skulle ha det når Martin var gått, når han endelig gikk . . . ikke
20

at det hastet så voldsomt. De røykte visst litt mer.

Og så sovnet han.

Kai våknet av at noen pirket ham hardt i ribbeina og skrek på et fremmed språk.

Han måtte ha sovet tungt, for det hadde kommet hele tre personer inn i rommet uten at han merket det. De skrek enten til hverandre eller ham, men de ville visst at han skulle være med på noe.

De var vietnamesere, så klart. Små og sinte. Kai hadde lest at disse folka ikke var noen man yppet bråk med. Den ene hadde dessuten uniform. Og pistol i beltet.

Beate satt på senga og skjulte den nakne kroppen med et laken. Hun så redd ut. Kai var fullt påkledd, hadde visst sovnet der i stolen. Den var slett ikke komfortabel lenger. Martin var ikke noen steder. Hadde Beate og han . . . ?

Det var det ikke tid til å tenke på. Vietnameserne skrek på vietnamesisk. En av dem holdt fram noe han mente var Beates klær, og pekte mot badet. «Få på deg fillene,» skrek han på vietnamesisk.

Han i uniformen sa en hel mengde ting og holdt opp en liten grønn plasthylse som han skranglet med foran øynene på Kai. Noe raslet der inne. Kai skjønnte hva som var inni plasthylsen.

Beate forsvant inn på badet. - Hva skal vi *gjøre?* skrek

hun der innefra.

- I want a lawyer, siterte Kai fra de utallige filmene han hadde sett.

Politimannen hadde åpenbart sett de samme filmene, for han svarte: - No lawyer. You come.

Og så mye mer engelsk enn dette kunne han visst ikke.

Kai og Beate fikk ikke ta med tingene sine. De ble kjørt til politistasjonen i baksetet på en bulkete gammel Lada, med en sivilkledd vietnameser mellom seg; han satt helt ubevegelig, tygget tyggegummi og svettet *nuoc mam* og piratkopiert europeisk eau de toilette. Han blunket ikke engang. Da Kai og Beate

21

prøvde å snakke med hverandre, brølte han «Shut fuck!». Enda en cineast. Kai ble sittende og betrakte kinnmusklene hans. Det var blitt midt på dagen.

Politihuset i Quang Song var en tre etasjer høy betongbygning oppført i klassisk asiatisk funksjonalisme; det vil si så fort og så billig som mulig. De ventet seg å bli tatt til en overordnet, men de tre vietnameserne slepte dem ned i kjelleren og slengte dem i det som på norsk ville hett glattceller. Det var bare ingenting som var glatt ved dem. Kai ropte på «lawyer» igjen og igjen, men betjenten som låste dem inn forsto enten ikke hva han sa eller gadd ikke høre.

Så smalt jerndørene igjen, og det ble stille.

- Kai? klynket Beate ute i korridoren et sted.

- Ja? sa han og tittet seg rundt. Det var nesten et slikt Tombstone-fengsel fra gamle westernfilmer, bare større. Man så ut mot korridoren gjennom et gitter fra gulv til tak, som for øvrig var så lavt at han nesten skrapte hodet. I cellen rett overfor seg kunne han se en skikkelse som ikke var Beate. Det var en mann, og det så ut som han sov.

- Kan du se meg hvis jeg strekker ut hånden? hørte han Beate rope.

Kai klemte seg mot gitteret og tittet til høyre og venstre, og der kunne han se fingrene hennes.

- Jeg ser deg, sa han. - Du er på samme side som meg, kanskje med en celle imellom. Nå strekker jeg ut fingrene. Ser du meg?

Den vietnamesiske staten hadde ikke utstyrt denne kjelleren med tanke på vestlige turister. Det var Hanoi Hilton. Møblementet besto av en jernseng som var boltet fast til gulvet og strødd med en form for grovhakket skumgummi, og i tillegg fantes en rusten jernbøtte han gikk ut fra måtte være sanitetsfasilitetene.

Det sto en plastflaske med La Vie mineralvann på gulvet ved senga, eller rettere sagt en flaske som *hadde* inneholdt La Vie - seglet var brutt - og som nå var fylt med dysenteri. In-

22

genting på veggene, unntatt uleselig graffiti. Kai lurte på hva han selv skulle skrive, og med hva.

De hadde tatt fra ham pengebeltet, der han også hadde en kulepenn.

Nei, gikk det opp for ham. Det lå i safen på rommet.

- Hva skjer nå? spurte Beate nede i gangen.

- Jeg har ikke noe mer erfaring med dette enn deg, sa Kai.

- Jeg går ut fra at vi får treffe noen. Hvis de er skikkelig vrange, holder de oss her til i morgen tidlig.

- Kai? sa hun. - Jeg er redd for at noe skal skje.

Hun var sår og hes i stemmen.

- Noe *har* skjedd, påpekte han.

- Jo, men noe annet. Jeg er redd for å bli voldtatt.

- Sånt skjer ikke her. Ta det helt med ro, sa Kai.

Så tenkte han: Jesus, dette er et kommunistdiktatur. *A/t* kan skje her.

- Du? sa han. - Hvor ble det egentlig av Martin?

- Han gikk. Du hadde sovnet, og vi satt og snakket litt til. Jeg låste døra etter ham. Vi avtalte forresten å treffes til middag i kveld.

- Du får muligens ringe og avlyse, sa Kai syrlig.

- Jo, men det er kanskje flaks, sa Beate. - Han kommer til å lure på hvor vi er.

- Du sier noe, sa Kai.

Fangen på den andre siden av gangen hadde våknet av alt snakket, satte seg opp på brisken sin, dro fingrene gjennom den svarte luggen, tente seg en sigarett og hostet forferdelig. Da han syntes han hadde hørt lenge nok på Beate og Kai, ropte han «Shut fuck!» eller den vietnamesiske ekvivalenten.

De måtte prøve å falle til ro.

Det var vanskelig, og etter en stund hørte han Beate først tisse på bøtta og deretter smågråte nede i gangen. Kai oppfattet at hun var sulten og redd. Han begynte å hviske til henne, ord han mente kunne virke oppmuntrende og trøstende. De hvisket lenge, og til slutt gikk de begge til sengs.

23

- Jeg elsker deg, Kai, hvisket hun, i mørket og stanken i en vietnamesisk arrest.

- Jeg elsker deg også, sa han. Og mente det. Når dette var over, ville forholdet komme styrket ut av det.

Hvis dette gikk over.

De ble vekket av at det skramlet i korridoren. En mann kom gående med en tralle og banket på gitterdørene med et stålrødskap.

Det var en øse, og med denne skulle han servere dem frokost.

Den kom i en stålbolle som virket spesialdesignet for å

skyves gjennom den smale sprekken mellom gitterdøra og gulvet.

- Er du våken, Kai? hørte han Beates stemme, hesere enn dagen før.

- Ja. Jeg har visst fått mat. Har de ikke tenkt å gi oss spisepinner?
Etterpå var han glad han ikke fikk pinnene, for det som skjulte seg på bunnen av suppebollen virket eklere enn det som fløt på toppen, og det sa ikke lite. Selve suppa var som oppvaskvann med chili, men det varmet og mettet i hvert fall litt. Og deretter kom Martin.

Han sto morgenfrisk utenfor Kais celledør og hadde skiftet til noe som var enda eldre og enda mer utvasket. Det følte fantastisk å se ham.

- Jeg kom så fort de ville slippe meg inn, sa han. - Jeg lette etter dere overalt i går kveld; til slutt dro jeg til pensjonatet og fikk høre hva som hadde skjedd. Det er min skyld. Jeg skulle aldri ha vært så dum at jeg glemte igjen det der på bordet.

- Hei, Martin, sa Beate litt lenger ned i gangen.

- Hva skjedde? spurte Kai.

- Pensjonatfolka kjente lukta og ringte purken, var det jeg fikk høre. Det er sånt som bare ikke skal skje. De får trøbbel med lisensen sin på grunn av det, kjøtthuene. Kai, jeg er jævlig lei for det. Jeg skal gjøre absolutt alt jeg kan for å hjelpe.

24

- Kan du hjelpe oss med å kontakte det norske konsulatet og få tak i en advokat? spurte Kai.

- Klart jeg kan, sa Martin. - Men det er ikke mitt råd. Det kan ta uker å få det formelle på plass.

- Hva er ditt råd?

- Vel, siden du spør. Dette landet er dønn korrupt. Det var jo ikke akkurat noe kjempeparti dere ble tatt med, så de har ikke noen sak å flagge. På den annen side, hvis de har lyst til å kjøre hele greia gjennom rettssystemet, så blir det en dom, og det de mener om narkotika her er at dommen må være «avskrekkende». Akkurat som i Norge, bare enda litt verre.

- Du har aldri blitt tatt her?

- Nei. Utrolig nok ikke. Men jeg tror det skal gå an å betale seg ut av det.

- Gjør det! klynket Beate nede i gangen.

- Hvor mye? spurte Kai.

- Det vet jeg ikke. Det er ikke akkurat en tariff de slår opp på veggen. Vil du at jeg skal undersøke? Jeg må gå til én fyr, som så må gå til en annen fyr - fersker du opplegget? - så det kan fort ta noen timer.

- Gjør det! klynket Beate igjen.

- OK, sa Kai. Han var mør nok.

- Fint, sa Martin. - Jeg kommer innom uansett hva som skjer, hvis de lar meg få slippe inn. Trenger du røyk?

Han stakk en pakke Marlboro og en plastlighter inn mellom sprinklene.

- Jeg røyker ikke, sa Kai.

- Kun dop? sa Martin og smilte.
- Gi meg sigarettene, hveste Beate.
- Du røyker da heller ikke? protesterte Kai.
- Jeg begynner nå.

De hadde ingenting å ta tiden med der inne. Kai pleide å sjekke klokka på mobiltelefonen sin, men den hadde han ikke nå.

25

Det kunne ha gått to timer, og det kunne ha gått to år, før Martin var tilbake. Selv her nede, innså Kai, kunne man ane duften av bedervet fisk.

Martin gikk bort til Kai igjen, så på ham og nikket.

- Jeg misunner dere ikke. Det er nydelig vær ute, sa han.
- Fikk du tak i noen?

Martin nikket kort og bet seg i leppene.

- Yes. Det ble meget delikate forhandlinger, hvis jeg får si det sånn. Fikser dere tusen dollar?

Kai tygde på det.

- Tusen dollar for hver, eller tusen dollar for begge? spurte han.
- For begge, hvis jeg forsto det riktig. Grupperabatt. Jeg mener dere skal slå til. Alternativet er ikke noe hyggelig å tenke på.
- Tusen dollar for begge greier vi. Ellers måtte vi ha latt Beate bli igjen her nede.
- Det hørte jeg, din drittsekk! kom det nede fra gangen.
- Men vi klarer det bare i reisesjekker, sa Kai.
- Ikke cash eller minibankkort?
- Niks. Så mye tror jeg ikke vi har. Vi har returbillett om tre uker. Eller to. Eller hva det er.

Martin gned seg på haken.

- Det er mulig jeg kan fikse å løse inn reisesjekker for deg, sa han. - Men da må jeg få låne passet ditt. Purken har forresten spurt flere ganger etter passene deres. Hvor er de?
- I safen på gjestehuset, sa Kai. - Det er Beates navn på reisesjekkene, forresten.
- Jeg får se om de slipper meg inn. Må man ha nøkkel til safen?

- Nei, det er kodelås.

Han ga Martin de riktige tallene. - Nå stoler jeg på deg, la han til.

- Det gjør du rett i. Det er hell i uhell, sa Martin Teigen.
- Beate var litt redd de skulle finne på noe, sa Kai.

26

- Ingen grunn til det. De synes vi er stygge og lukter vondt.
- Ikke jeg vel? sa Beate, som sto klemt inntil sprinklene og lyttet.
- Ikke du, vennen, sa Martin. Han gikk bort til cellen hennes

og ga henne et kyss gjennom sprinklene. - Ha det. Jeg blir borte en halvtime eller noe sånt.

Da han kom tilbake, hadde han med en penn og fikk Beate til å kontrasignere reisesjekkene.

- Jeg håper det er nok penger, sa Martin. - De liker runde tall her. De er lykkebringende. Det er et gebyr på tre prosent, men kan ikke jeg få lov til å spandere det?

- Tvi-tvi, sa Beate.

- Nå ser vi aldri den fyren igjen, sa Kai.

Da det hadde gått så lang tid at Beate begynte å bli enig med ham, og de var så sultne at en bolle oppvaskvann med chili og ubåter fortonte seg som en hel festbankett, ble det plutselig aktivitet i korridoren. Det kom tre mann, og i spissen for dem en middelaldrende vietnameser med kulemave - noe av en kuriositet - i beige khakiuniform med mye sildesalat. Det måtte være politimesteren.

Politimesteren snakket fremragende engelsk.

- Jeg er svært lei for denne misforståelsen, sa han idet assistenten hans låste opp døra til Beates celle. - Jeg håper at denne lille episoden ikke har gitt dere et uriktig og ufordelaktig inntrykk av Vietnam. Turismen er svært viktig for oss, og vi vil gjerne opprettholde vårt rykte som et meget vennlig og gjestfritt land ute i verden.

Han rakte dem passene, plastkort, billetter og det som var igjen av heftet med reisesjekker. Kai sto bare og gapte. Naboen hans, tvers over gangen, ropte vietnamesiske ukvemsord til dem på vei ut. Han så ikke ut som om han var i stand til å skaffe tusen dollar med det første.

- Imidlertid, sa politimesteren, - er jeg redd for at dere også

27

har gjort dere skyldige i å misforstå visse trekk ved vår kultur. Jeg vil derfor foreslå at dere inntil videre forlater provinsen vår, og kanskje helst også landet. Så kan dere komme tilbake når dere har lært å opptre mer ansvarlig. Har vi en avtale om det?

Han strakte fram hånden. Kai tok den.

- Avtale, sa han.

- Denne er visst din, sa politimesteren, og fisket opp en liten grønn plasthylse fra brystlommen på uniformen. Han ga den til Kai.

- Vær så snill å beholde den, sa Kai og rakte plasthylsen tilbake.

- Have a nice day, sa politimesteren i Quang Song.

Etter over et døgn i den mørke kjelleren, skar tropesola ved sekstende breddegrad som knivblader i øynene. Solbrillene lå igjen på pensjonatet. Men det var fantastisk. Det hadde passert en regnskur som gjorde lufta frisk og åpnet millioner av tropeblomster. Selv den råtne fiskestanken var et velkomment sanseintrykk.

- Er du klar over hvor heldige vi har vært? sa Kai og la armen om Beate. Hun klemte seg kjærlig inntil ham, og han kjente at hun hadde bruk for en dusj. Det hadde han selv også.

- Hvor er Martin? spurte hun. - Vi må nesten takke ham.

Martin Teigen satt på politimesterens kontor og drakk te. Han reiste seg og studerte plakaten med bilder av ettersøkte, utstedt av den sentrale politimyndigheten i Hanoi. Det var utrolig hvor kriminelle folk kunne se ut når de ble fotografert i de rette omstendighetene. Da politimesteren kom tilbake, satt Martin i stolen igjen.

Øvrigheten stilte seg bak skrivebordet sitt, smilte og sa:

- Det var det. Har du en Marlboro?

Martin ga ham én og tente den for ham.

- De var veldig lykkelige, sa politimesteren.

- Hvem hadde ikke vært det? sa Martin.

Så satte de seg ned og delte de tusen dollarne. Fifty-fifty. Helt som vanlig.

29

2

Om et svett møte

Banker i Vietnam var utstyrt litt som de i Latin-Amerika. Som om de faktisk skulle være fulle av spenn. Det sto en kis i uniform med en AK-47 ved inngangen; han bukket og smilte som om du var helt spesielt velkommen, men en AK-47 var like forbanna en AK-47. Innafor var kassererne plassert bak et massivt stålgitter med en bitteliten sprekke til sjetongene nederst. Ikke godt å si om det var for å holde kunden ute eller kassereren inne. Kundene måtte la seg opp bak den gule linja seks skritt fra kassa, som det var dødsstraff for å overtre. Det hang turistplakater på veggene, som skallet gusjegrønn maling. Og det gikk ubegripelig sakte.

Landet måtte ha en helt enestående streng valutakontroll, for det gikk ikke an å veksle inn en tidollarseddel uten at det skulle fylles ut hauger med skjemaer og stemples noe kolossalt. Staten måtte ha oversikt over hvor hver eneste seddel befant seg til enhver tid. Hadde du vært dum nok til å gjøre et innskudd, var det ikke måte på tålmodighet som skulle til hvis du var hypp på noensinne å se disse spenna igjen.

Det var nettopp det Martin skulle. Han skulle sette inn penger. Kontoen i Vietcombank i Quang Song var den første Martin Teigen hadde hatt siden den fine røde postsparebankboka han fikk i konfirmasjonspresang, og som han før året var omme hadde blåst på blås. Det fikk ham til å føle seg som en aktverdig borger å ha bankkonto igjen. Poenget med kontoen var at den

30

var en praktisk vei til å konvertere amerikanske dollar til gærninger. Man kunne gjøre det svart også, men kursen var ikke noe bedre, og dessuten trengte man da et sted å stæsj alle gærningene.

Det ble tjukke bunker. Gærningene het *dong* - det var slang for kondomer da Martin var barn - og han var blitt multimillionær i dong i løpet av dagen. Martin hadde en hyggelig husvert, men det var ingen vits i å friste ham unødig. Vietnameserne kunne kunsten å smile mens de flådde deg.

Det gikk fint an å leve i Vietnam utelukkende for dollar, men da betalte man også turistpriser overalt. Med gærninger og noen vietnamesiske gloser hadde man adgangsbillett til den lokale økonomien, som sto i forholdet 1:5.

Da Martin nesten var framme ved kassa, oppdaget han at det sto en mann og holdt øye med ham. Var det fordi de to var de eneste blekansiktene i lokalet? Kisen var en høy og slank europeer i begynnelsen av tredveåra, mørk og litt tynn på toppen, med store solbriller som ville skaffe ham ekstra mye hassle i kassa hvis han ikke snart skjønnte at han måtte ta dem av. Han hadde på seg shorts, sandaler og en hawaii-skjorte i skrikende rosa og lysegrønt. Martin stirret tilbake i noen sekunder, og det fikk mannen til å glo på turistplakatene isteden. Turist, så klart. Han måtte være nordeuropeer, kanskje skandinav til og med, og Martin la merke til to ting: først at fyren svettet som en gris, og deretter at han var klin hvit på kroppen. I skjæret fra lysstoffrøra i taket ble han nesten lysegrønn day-glo. Fyren hadde ikke fått en solstråle på kroppen. Rett av narreskipet, tenkte Martin. Og så skulle han allerede i banken og veksle reisesjekker? Jubelamatør. Minibankene fungerte helt fint. Kisen bar på en svart skulderveske, sikkert med camcorder og alt mulig rart oppi, som han hadde tredd over hodet. Det var det fint lite hjelp i. Her nede tok de veskene fra sykkel med kniv. Én syklet, og én satt på bagasjebrettet og skar.

Martin tenkte seg om. Det kunne vært ganske interessant å få vite hvor mye penger fyren skulle heve. Martin hadde selvsagt

31

ingen garanti for at han reiste alene, men hvis så var . . . så han helt plukkemoden ut. OK, fyren virket litt for streit til å dra med på noe alminnelig dopopplegg. Men Martin hadde tatt feil av folk før. Dessuten kunne vietnameserne by på andre fristelser. En fyr på hans alder ville trolig ha lest seg til at landet hadde de deiligste jentene i verden. Satt det da ikke et prakt eksempalar bak stål gitteret foran ham og stinket jasminessens helt hit? Martin hadde nøyaktig medisinen for mannlige turister som ble rammet av akutte vårforne melses. Han kalte henne bare for Lille Lotusblomst, og hun danset tre kvelder i uka på en bølgeblikknattklubb kalt Blue Dragon. Lille Lotusblomst hadde bryster som ananasknopper og snakket flytende fransk. Det gjorde ikke Martin, men nok til å skjønne at det virkelig begynte å gå i ball for torskene når hun flagret med øyelokka, krysset beina i den pinetrange silkekjolen og ga fra

seg noen «amuuur» og «to-le-dø» og slike ting. Poenget med et slikt opplegg var å generere kickback så mange ganger som mulig. Mange mindre berøringer snarere enn ett stort smæsje. Det ville begynne med en voldsom barregning, fortsette med mengder av drosjing fram og tilbake, så en enda høyere barregning, en uanstendig høy regning fra et timeleie-hotell, noen dollar for forfriskninger på rommet, et klekkelig kondomgebyr og endelig en liten provisjon fra Lille Lotusblomst selv. Klienten ville på dette tidspunkt være for utmattet til å utrette stort, og sovnet han på rommet, var det selvfølgelig helt kjørt. For Martin kunne et sånt opplegg være verd mer enn hundre dollar, hvis torsken ble med til siste slutt. Når de først ble fulle og kåte nok, la de ikke engang merke til at spenna fløy. Man kunne gjøre hele skiten om igjen med samme jævla fyren kvelden etter.

Så Martin sto og tygde på en åpningsreplikk, noen vennlige men sarkastiske ord på engelsk om effektiviteten i det vietnamesiske bankvesenet, da han skottet bort på sitt potensielle offer og med ett oppdaget at fyren virket nervøs. Da Martin

32
prøvde å fange blikket hans igjen, rev mannen det øyeblikkelig vekk.

All slags dårlige vibber kom plutselig veltende inn. Noia noia noia. Turisten var ikke turist. Rettere sagt: Han var *for* turist; rart Martin ikke hadde sett det før. Han hadde ikke noe ærend i banken. Folk *vet* at minibankene funker. Det står i håndboka. Så hva kunne det da være som foregikk? Fyren visste hvem Martin var. Så enkelt var det. Supernoia. Det klikket på plass: nyankommet, svett og bleik, nærgående interessert i Martin Teigen - det kunne bety at fyren var en eller annen form for spaner. Ultra-kjipe vibber. Martin hadde årvåkne instinkter for slikt, en paranoid beredskap som var skarpslepet gjennom mange år med nesten-katastrofer og hårnålsredninger. Hadde han ikke hatt sin sjette sans, sin junkie-ESP, kunne han umulig ha vært i live.

Han sto rolig og bestemte seg. Fyren - spaneren - ville ikke prøve seg på noe her inne. I døra sto en uniformert vakt med AK-47, og det var Martin som var det kjente fjeset her, ikke spaneren. Det ville ikke funke. Nå hadde han et forsprang, og det var ikke kjempemessig, men godt nok: Han hadde ferska spaneren, men spaneren hadde ikke ferska at han ferska. Et lite, men viktig skritt foran. Altså skulle han fullføre sitt bankoppdrag. De innfødte hadde en evne som Martin kalte «å slå av tida». Det måtte være en buddhistisk greie. Plutselig var de liksom bare ikke der. Dette knepet prøvde han nå å kopiere. Martin sto urørlig og utenfor tida, nesten som en vietnameser, mens jenta i kassa - som var riktig søt - talte tyvedollarsedler, fuktet tommelen

og talte igjen, la en strikk rundt bunken og la den i en skuff, fant fram alle slags underlige skjemaer, studerte passet hans fra alle vinkler (Martin Teigens pass var tysk og kjøpt i Kambodsja), fylte ut skjemaene, ba ham signere der og der og *der* og *der* og *der*, fant fram stempelputa som de digget så vanvittig der til lands og forsynte dokumentene med et halvt dusin

33

stempler. Hele tida nynet hun på en snål melodi med lav stemme, og dette hjalp Martin å slappe av. Han sa «tak» på sitt peneste vietnamesisk, bukket dypt og gikk rolig ut. Spaneren hadde fortsatt to personer foran seg i køen. Martin kunne kjenne øynene hans i nakken hele veien ut - ren høyfrekvent junkie-ESP - men også at han ikke beveget seg. Fyren var redd for å skremme ham. Han kom til å følge etter, men på trygg avstand. Så snart Martin hadde rundet hjørnet, sprang han ut i gata og praiet første og beste *cyclo*, heiv seg i passasjersetet, pekte og brølte navnet på en bydel der han ikke hadde noe som helst å gjøre. Han rev opp en tidollar av lomma, rullet den sammen og stakk den bak øret på syklisten. Den unge og senesterke fyren i skitne shorts og FC Barcelona-trøye fant seddelen, brettet den ut med én hånd og snudde seg mot Martin med et enormt hvitt glis: «OK, sir.» Han trakk for livet, rundet hjørner med millimeters klaring og tråklet seg gjennom trafikken på en måte man måtte være født til. Da de hadde lagt syv-åtte kvartaler bak seg på denne måten, og Martin ikke helt var sikker på hvor han var lenger, sa han plutselig «OK! Stopp!». På den andre siden av gata sto det en drosje parkert, og sjåføren satt på panseret med avslått tid og røykte.

Martin gikk bort og satte seg i bilen uten å ofre sjåføren et blikk. Uendelig sakte kom han glidende, litt muggen over å være avbrutt i meditasjonen sin, men da han fikk se den andre av Martins tidollarsedler, var det hans tur til å smile. «Very very OK, sir.» Så ga Martin ham sin hjemmeadresse.

Martin Teigen leide to temmelig beskjedne værelser i en nedslitt leiegård i en del av byen der det verken var pensjonater, dollarpisesteder eller turister. Det var nærmest en slags shantytown, befolket av mennesker som hadde trukket inn fra landsbygda lokket av duften av den magiske dollaren. De vasket gulv eller tallerkener eller kokte eller serverte eller danset eller horet, levde på nudelsuppe og te og kjøkkenavfall og sparte hver

34

bidige dong til den digre familien ute i bushen. Martin var en slags kuriositet blant disse menneskene. Noen av dem hadde det med å stille seg opp ved siden av ham, så de andre kunne se hvor høy han var. Andre spurte pent om de kunne få lov til å ta på håret hans. Han på sin side syntes de var søte; han spanderte av og til en øl på den lokale kafeen, men sørget for aldri å blafre

med ordentlige penger i nabolaget sitt. Bedre om de trodde han ikke hadde noen. Et par av naboene, som satt og fordrev tiden fram til kveldsskiftet med et merkelig brettspill på fortauet, vinket og smilte til ham idet han låste seg inn.

Der inne luktet det svett og muggent, men Martin var en nøysom fyr og trengte i grunn ikke mer enn to bekvemmeligheter for å eksistere: takvifta og kjøleskapet. Hvis begge sviktet, og det hendte, for generatoren i gården var gammel og rusten, greide han ikke å oppholde seg i leiligheten. Da måtte han ta inn på pensjonat. Men takvifta gikk rundt, og i kjøleskapet, som duret noe avsindig, fant han seg en kald tigerøl. Han kledde av seg alt unntatt trusa, la seg på senga oppå det skitne sengetøyet rett under takvifta, drakk små slurker og tenkte. Svetten tørket sakte bort. Noiaen begynte å slippe. Spaneren kunne umulig ha fulgt etter.

Det var beslutninger som måtte fattes. Martin ante ikke hva dette bottom line dreide seg om, og han var ikke videre hypp på å finne ut mer. Han hadde jo penger. Det var ingen vits i å forhaste seg. Her var han trygg. Det smarteste han kunne gjøre, var å ligge jævlig lavt i et par dager og stirre på takvifta - holde seg her i nabolaget og unngå strøk hvor det vanket europeere. Så, når det hadde gått et par døgn, kunne han snike seg ut om kvelden, oppsøke noen av de lokale kontaktene sine og sjekke hva de hadde sett eller hørt. Hvis noen gikk rundt og stilte spørsmål, ville han få høre det. Kanskje ville dette bare blåse over. Før kunne en slik enkeltopplevelse være nok til å få Martin tilbake på store H. Men han var blitt sterkere, seigere. Han hadde tryna så mange ganger at ned var som opp. Martin Tei-35

gen var dyret Darwin glemte. Trolig ville han overleve en kjernefysisk eksplosjon, bare børste atomstøvet av albuene og tusle videre. En svett spaner som ikke engang kunne terrenget, var ingenting. Ølen hjalp. Han slappet av. Han fant fram en lefsete John Grisham, lånt i en av disse backpacker-sjappene der det var meningen man skulle legge igjen en ny paperback for den man tok, hentet en øl til og lå og leste til det ble mørkt. Grisham var ganske god på noia.

Han var ikke sikker på om han alt var våken da han hørte lydene, eller om de vekket ham. Det var morgen; det var allerede begynt å bli varmt, men det blåste en sval bris gjennom sjalusiene i leiligheten i annen etasje. Tre tomme ølflasker sto på nattbordet. Nok til å sløve sansene, å interferere med den knivskarpe junkie-ESpen. Det var stemmer han hadde oppfattet, og det var noe galt med dem. De hørte ikke hjemme her. *En* hørte ikke hjemme her.

Martin spratt opp og gikk bort til vinduet. Han kunne ikke se noe, men nå hørte han stemmen tydeligere. Mannsstemme. Den

snakket engelsk. Nei, nå snakket den fransk. Noia. Martin oppfattet det farlige ordet. *Un norvegien*. Det ble gjentatt på engelsk. Men *her?* Allerede? Martin trodde ikke naboene var monsere. Husverten, derimot . . . å faen, å faen, å faen! Han fant buksene og begynte å dra dem på seg. Plutselig kom hele setninger på vietcong-engelsk, så ivrig og imøtekommende at Martin straks skjønte at penger hadde skiftet hender. Hvor faen var skjorta? De var allerede på vei opp. Han hadde ingen steder å stikke. Sjalusiene var boltet fast, og det var dessuten fucking langt ned. Hinsides noia. Da det banket kraftig på døra, trakk Martin pusten og holdt den inne helt til det banket en gang til. Han sto som en av de der metallic-malte statue-fyrene som poserte for penger nede på stranda. Den ene armen gjennom det ene skjorteermet. De kunne ikke se ham hvis de kikket i nøkkel-

36
hullet. Det ble stille igjen. Så hørte han flere skritt i trappa, og en rasling med nøkler. Å, faen! Husverten hadde solgt ham med hud og hår. Martin tenkte at han visste hvilken fyr han skulle gå til for å få ham drept. Billig var det òg. Men nå kunne han like godt sette seg og slappe av.

Døra gikk opp, og inn kom den samme mannen, i alle tenkelige detaljer, som hadde gransket ham så nøye i banken dagen før. Han var like svett - kanskje en anelse rosa i huden nå - og i nøyaktig de samme klærne. Selv den svarte skulderveska hang på samme måte. Det luktet av ham, og lukten var av - dette fantes det visst mange vietnamesiske begreper for - melkefødd europeer pluss svette pluss mange øl pluss dårlig hygiene pluss mye utenksom og u-buddhistisk løping.

- Hallo? sa mannen, nesten vennlig.

- Hallo? svarte Martin Teigen.

- Du er Martin Teigen, ikke sant? spurte mannen på norsk, og så klinte han like gjerne på fødselsdatoen hans også. Tallene virket nesten ukjente på Martin. Han feiret ikke fødselsdager. Det var tall fra et tidligere liv.

Martin nikket langsomt. Dette kunne dreie seg om det aller kjipeste, tenkte han, men når han begynte å tenke på det aller kjipeste, skjønte han ikke helt hva det eventuelt *var*. Han hadde liksom gjort så mye galt og blitt oppbragt så mange ganger.

- Var det vanskelig å finne meg? spurte han.

- Det skal jeg hilse og si, sa nordmannen og smilte litt. Østlending. Kanskje Oslo. Kanskje Oslo Vest.

- Du måtte betale for det?

- Mye. Jeg vet da faen hvordan man fører opp sånt.

Han smilte igjen.

- Hva behager? sa Martin.

- Glem det. Jeg tenkte egentlig bare høyt. Nå skal vi se. Legitimasjon, ja. Jeg heter forresten Harald Bye. Jeg jobber for

norsk UD. Jeg vil at vi to skal snakke litt sammen. Kan jeg sette meg?

37

Han rotet i den svarte skulderveska og fant et pass som han rakte Martin. Martin, som hadde fått en skikkelig oppdragelse, reiste seg fra den ene mugne lenestolen og satte seg på sengekanten.

Han bladde i passet. Et diplomatpass. Mannen het Harald Bye, helt som han selv hadde sagt. Han var noen år yngre enn Martin, helt som antatt. Men så sluttet det helt å rime. Fyren var fersking, kanskje også idiot. Trolig hadde han aldri vært i Vietnam før. Altså ingen av de lokale. Fucking skrivebordsfyr fra Oslo. Og han var stadig litt shaky. Martin hadde hatt så mye med forskjellige myndighetspersoner å gjøre at han reagerte på denne nervøsiteten. Martin fikk fornemmelsen av at dette ikke var noen alminnelig offisiell skit. Det var ikke sikkert at han satt så innmari i klisteret likevel.

Martin kastet et lite blikk opp mot takvifta, som han hadde husket å slå av før han sovnet. Det begynte å bli varmt. Bye kom snart til å svette som en gris igjen hvis han ikke slo den på.

- Altså, begynte Bye og kikket på noen papirer han hadde tatt med seg. - Det er ikke så rent lite vi har funnet på deg. For å begynne i helt feil ende, kanskje, har jeg snakket med et par norske turister som heter Beate Thune og Kai Danielsen. Husker du dem?

Martin sa ingenting, bare så på ham.

- Det burde du gjøre, for det er ikke så lenge siden dere skiltes sist. De er på vei hjem til Norge. Ifølge dem har du både gjort deg skyldig i brudd på vietnamesisk narkotikalovgivning og assistert ved politikorrupsjon. Jeg vet tilfeldigvis at polititjenestemenn som blir kjent skyldige i korrupsjon i dette landet, blir skutt. Hva de gjør med medskyldige, vet jeg ikke helt, men det er sikkert ikke noe hyggelig.

Martin måtte ha en sigarett. Han fant en pakke Marlboro under senga, tilbød Bye en, men UD-mannen bare ristet på hodet.

Det oppsto en pause, der stillheten ble punktert av et tydelig «splatt». En svettedråpe fra Byes panne falt ned på papirene hans, på jukselappen. Kinesisk vanntortur, tenkte Martin. Det

38

er sånn det er. For fyren hadde selvfølgelig helt rett. Men det han drev med var «bad cop»-greier. Det kom til å snu.

Bye raslet i gang igjen: - Det er vel bare toppen av isfjellet når det gjelder deg. Hvis du har veldig flaks, og nå snakker vi om mer flaks enn du fortjener, vil du slippe med utvisning. Og i så fall vil norske myndigheter forlange å få deg utlevert. Er det ikke noe med en dom?

- Foreldet, sa Martin Teigen og smilte.

- Ikke ifølge mine opplysninger. Jeg har åtte år her for narkotikainnførsel

og salg. Så forsvant du mens du ventet på soning, og nå har norske myndigheter funnet deg her, i full gang med nye forbrytelser. Det er skjerpene omstendigheter, det. Thune og Danielsen kan reise sak i Norge. Jeg har tysk passvindel her på blokka også. Men jeg tror ikke jeg tar mye feil hvis jeg sier at du ville tjene på å gjøre opp med det norske samfunnet likevel. Hallikvirksomhet, var det noen som fortalte meg i går. De liker ikke det heller her nede, forstår du.

Bye tok en pause i oppramsingen av frykteligheter. Martin la merke til at han svettet enda hardere. Saken handlet ikke om noe av dette. Lufta var fylt av et kjempedigert «men . . .».

- Har jeg glemt å si «velkommen til Vietnam»? sa Martin
Teigen for å hjelpe ham litt. - Er du kanskje hypp på at jeg skal slå på takvifta?

- Virker den? Ja, tusen takk, sa Harald Bye. Han rotet i skulderveska på gulvet igjen og fisket ut en flaske whisky. Ballan tines. Good cop og bad cop. - Har du et par glass?

- Jeg drikker ikke krymp, sa Martin. - Farlig for hjernen, vet du. Men du må gjerne ta. Hvis det er greit for deg at jeg røyker litt thai uten at du skriver det ned på den der blokka, så skal ikke jeg monse på at du krymper i tjenesten. Er ikke det en fin deal?

Bye nikket og smilte. Martin skrudde på takvifta, ga den en bitteliten dytt så den skulle starte, gikk ut på det kombinerte kjøkkenet og badeværelset og hentet et grimete kjøkkenglass, 39

som han skylte under springen og gned litt innvendig med en brunaktig fille. I en sprekk bak elektrisitetmåleren i svart bakelitt på veggen hadde Martin gjemt to ferdigrullede spliffer. Han lirket ut den ene og tente den ute på kjøkkenet, tok et par kraftige magadrag og gikk ut til Bye igjen. Satte glasset på bordet.

- Jeg tror at du akkurat skulle til å si «men . . .», sa Martin og tok et stort trekk til.

- Ja, nettopp. Takk skal du ha, sa Bye. - Vi kan snakke om alle disse fæle tingene og hva de kan føre til, eller vi kan snakke om noe helt annet. Vi kunne for eksempel snakke om Trygve Berg. Bye forsynte seg med bar whisky og tok en stor slurk.

- Trygve Berg? sa Martin. - Herregud, jeg har ikke sett Trygve, eller fått så mye som et julekort på sikkert tjue år. Han tenkte ikke lenger: *Hva har jeg gjort nå?* Han tenkte: *Hva har Trygve gjort?*

- Men du sender dine like punktlig hvert år?

- Ja, det er klart, sa Martin og lo litt. - Nei, Trygve, ja . . . jeg tror han bare er glad for å slippe. Han er blitt en slags sværing nå, Trygve? Minister eller noe sånt? Ikke justisminister, håper jeg? Det hender jeg får kloa i en norsk avis.

- Ikke justisminister, nei. Men du var skolekamerat av

Trygve?

- Mer enn det. Barndomsvenn, sa Martin og blåste en stor sky cannabisrøyk på den svettende byråkraten. Kanskje han kunne få ham kontaktstein. - Vi begynte å leke sammen da Trygve var fem og jeg var seks. Du er sikker på at dette ikke er sånn «This is your life» på TV? I så fall tror jeg Trygve blir ganske shaky når dere tryller fram meg. Jeg tror jeg kan fortelle en og annen historie.

- Det er akkurat det jeg vil at du skal gjøre.

- Men det er ikke TV?

- Nei, det er ikke TV.

- Og etterpå, når du har fått høre det du vil, så ser jeg aldri deg mer?

- Nei.

- OK, sa Martin. - Det er en fin deal. OK, sist jeg så Trygve, satt jeg på Bayern. Han kom og besøkte meg og hadde med seg sjokolade, som jeg ikke liker, og noen bøker jeg alt hadde lest. Jeg leser veldig mye, forstår du.

- Jeg vil at du skal begynne med begynnelsen, sa Harald Bye.

- Du fortalte at du var seks år, og Trygve Berg var fem?

- Ja, og ikke noen særlig moden femåring heller. Rart de turde å slippe ham ut. Han var fullstendig hjelpeløs, men utvokst i kjeften allerede. Hadde det ikke vært for meg, hadde det blitt mye juling på'n.

- Vent litt, sa Harald Bye og hentet noe nytt opp fra den svarte skulderveska som åpenbart var selve skrinet med det rare i. En liten svart kassettspiller.